

Yttrande över remiss från Miljödepartementet angående Naturvårdsverkets förslag till revidering av miljöledningsförfordningen. (M2020/01705)

Sammanfattning

SLU anser att det är positivt att miljöledningsförfordningen ses över och att vissa delar är till fördel för miljöledningsarbetet, men anser också att det finns delar i förslaget som inte kommer att stärka arbetet.

- **Fokus på direkt miljöpåverkan:** SLU anser inte att rapporteringen och hanteringen av indirekt miljöpåverkan ska tas bort som krav i förfordningen. Istället borde miljöledningsförfordningen förstärka kravet på hur myndigheterna arbetar med indirekta miljöpåverkan och koppla det med kravet att integrera hållbar utveckling i myndigheternas kärnverksamhet som t.ex. agenda 2030. Att ta bort krav om indirekt miljöpåverkan ger dubbla signaler och verkar gå emot det ursprungliga uppdraget NVV fått av miljödepartementet.
- **Ta bort begreppen indirekt och direkt ur förfordningen:** SLU föreslår att ta bort begreppen indirekt och direkt, men att det även fortsatt ställs krav på att miljöledningssystemet ska omfatta myndigheternas kärnverksamhet och beakta positiv och negativ betydande miljöpåverkan.
- **Miljöhänsyn i inköpsprocessen:** SLU anser att det är bra att avsnittet skärps, men det bör påpekas att den här skärpningen antagligen innebär att inköpsprocessen kräver mer resurser och annan kompetens.
- **Återkoppling på myndigheternas rapporteringar:** SLU anser att det är bra och nödvändigt att återkopplingen stärks för att kunna utvärdera miljöarbetet hos respektive myndighet. Återkoppling på myndighetsnivå har hittills saknats.
- **Agenda 2030:** SLU anser att kopplingen till Agenda 2030 bör bli ännu tydligare som ett stöd till myndigheternas arbete med detta och att en översyn av miljöledningsförfordningen borde stärka detta arbete. Miljöledningssystemet kan med fördel stödja Agenda 2030-arbetet. Det här resonemanget stärker argument om varför inte rapportering och hantering om indirekt miljöpåverkan ska tas bort. Det går på liknade sätt stärka

kraven om att miljöledningssystemet borde vara kopplade till de Svenska miljökvalitetsmålen och att myndigheter bör visa vad de gör för att uppnå dem.

- **Krav på livscykelperspektiv:** SLU anser att det är bra att avfallshantering och resurshushållning lyfts.
- **Effektivisera rapportering:** SLU anser att om man vill effektivisera kan all rapportering ske via årsredovisning likt årsredovisningslagen för privata aktörer där hållbarhet är en del av den ordinarie redovisningen. Det är viktigt att behålla den struktur kring rapportering som har funnit i många år. SLU är också positiv till fortsatt ranking myndigheter emellan
- **Ledningens ansvar:** SLU anser att det är positivt att ledningens roll förstärks och att ledningens ansvar lyfts fram och i linje med den uppdatering som gjordes av miljöledningsstandard 2015
- SLU anser att det är olyckligt att ta bort hänvisningar till miljöledningsstandard ISO 14001:2015. Standarden är ett ”best practice” för hur en organisation arbetar mest effektivt och systematiskt med miljöfrågor ur ett helhetsperspektiv, att ta bort det kravet är olyckligt eftersom flera myndigheter har investerat mycket resurser i att skapa ett miljöledningssystem som tar hänsyn till hela verksamheten, både det man kalla indirekt och det man kallar direkt.
- Det är bra att NVV får bemyndigande att meddela föreskrifter om vad som ska rapporteras, det förenklar i många steg.

Generella synpunkter

- **4.2.3 Fokus på direkt miljöpåverkan:** SLU anser inte att hanteringen och rapporteringen av indirekt miljöpåverkan ska tas bort som krav i förordningen. Det är olyckligt och uppseendeväckande att ta bort krav om hantering och rapportering av indirekta mål. Det är ett stort steg bakåt och försvårar på många sätt arbetet med miljöledning. Eftersom lärosäten har en stor indirekt miljöpåverkan bidrar det starkt till att ta bort strategisk fokus och blir svårt att förena med ISO 14001 som istället trycker på att verksamheten ska jobba med miljöfrågor där de bidrar mest. I förslaget anges att ett av argumenten varför man tar bort krav på hantering och rapportering av indirekt miljöpåverkan är att minska risken för dubbelrapportering. Universitet och högskolor rapporterar inte dessa parametrar någon annan stans. Istället föreslår vi att helt slopa begreppet indirekt och direkt miljöpåverkan. Det togs bort ur standarden för att tydliggöra att verksamheten ska arbeta med de mest betydande miljöaspekterna där verksamheten har rådighet. Det skulle vara naturligt att även ta bort begreppen ur miljöledningsförordningen. Det uppdrag som

Naturvårdsverket fick i och med översynen av förordningen var med syftet att stärka myndigheternas miljöarbete. Vi anser istället att miljöarbetet försvagas om de indirekta miljöaspekterna tas bort och att Sverige inte kan ses som en föregångare i miljö- och klimatarbetet.

- **UKÄ:s utredning**
UKÄ:s gjorde 2017 en utredning om hur Svenska högre lärosäten arbetar med hållbarhet där man fann att mindre än hälften hade övergripande mål för sitt arbete men hållbar utveckling i utbildningen. Det är ett bra tillfälle när miljöledningsförordningen ändå ses över att även väga in resultatet av UKÄ:s utredning och se möjligheten att stärka upp krav kring hållbarhet.
- **4.2.5 Hänvisning till EMAS och ISO 14001-standard utgår:** SLU anser inte att detta ska utgå och att avsnittet bör förtydligas. Tas kravet om att myndigheter bör certifiera sig bort riskerar vi att undergräva det arbetet som bedrivits i många år på flera universitet och högskolor. De som nu väljer att ha kvar sin certifiering kommer få mycket dubbelarbetet och mer administration. Det här förslaget ser även ut att ge upphov till flera rapporteringsvägar än nu, vilket inte leder till effektivare myndigheter. SLU tycker istället att krav om certifiering av verksamheten borde stärkas.
- **4.3.1 Vidare föreslås att myndighetens miljömål årligen ska ses över och vid behov uppdateras samt att det tydliggörs att de ska bidra till de globala målen för hållbar utveckling:** SLU anser att se över mål varje år måste definieras, vad innebär det? Det rimmar inte med hur ISO 14001 är upplagt och vi ser en risk för merarbete för dem som har ett certifierat miljöledningssystem. ISO 14001 är inte upplagt att sätta mål per år utan snarare att målen är tidsatta men uppföljning av mål ska helst ske flera gånger per år. Vi ser att det här kravet går stick i stäv med ambitionen att inte väsentligt öka administrationen
- **4.3.2 Ny fråga om resurshushållning och avfallshantering:** SLU anser att det är bra med detta tillägg och det gör att vi kan arbeta med återbruk (även internt).
- **4.3.3: Miljöhänsyn i alla steg av inköpsprocessen:** SLU anser att det är bra att avsnittet skärps och att ansatsen är god, men att det kommer ställa högre krav och mer resurser till inköpsenheter/upphandlare m.m. En del som inte är tydlig och som bör förtydligas är skrivelsen om spendanalyser (sid. 30). Begreppet behöver definieras om det ska med. Spendanalysen i sig själv kan också diskuteras eftersom den kan visa fel resultat och vara svår att använda när man ska visa att man blivit bättre på att miljöanpassa sina inköp.

- **4.3.4 Ökade krav på miljöanpassning och utsläppsminskning:** SLU anser att tillägget om bästa möjliga teknik och verka för beteendeförändringar för att miljöanpassa sin verksamhet är ett bra tillägg.
- **4.4.1 Återkoppling på myndigheternas rapporteringar:** SLU anser att det är bra och behövs för att kunna utvärdera och stärka miljöarbetet.
- **4.4.3 Fokus på uppföljning av det systematiska miljöarbetet:**

SLU anser att detta är otydligt och behöver förtydligas. Det är svårt att veta vad skillnaden på inrapporteringen av upprättade miljömål är och beskrivning av upprättade mål och var i förenklingen ligger. - *Rapporteringen förslås också förenklas. Som en del i detta, föreslår Naturvårdsverket att inrapportering av myndigheternas upprättade mål och genomförda åtgärder för betydande miljöpåverkan utgår. Istället föreslås nya frågor som beskriver upprättade mål, genomförda åtgärder och måluppfyllelsen. Miljöledningsförordningen reglerar både vad ett miljöledningssystem ska omfatta och vad som årligen ska följas upp och rapporteras:*

 - SLU anser inte att det är tydligt hur självskattningen kommer att gå till.
 - SLU anser att rankingsystemet ska vara kvar i någon form
- **4.4.5 Förändringar i formuläret:**
 - Del 1, fråga 2: *Hur lyder myndighetens miljöpolicy? Ändras till När har myndigheten senast gjort en översyn av miljöpolicyen?* SLU ser det här som ett exempel på att det **inte** är fördelaktigt att vara ISO 14001 certifierad och att förordningen skapar merarbete att fastställa miljöpolicy för sakens skull. Har man ett miljöledningssystem så har man en policy som ses över och är tillräcklig enligt standarden.
 - Del 1, fråga 4: *Vilka av myndighetens aktiviteter har en betydande direkt eller indirekt samverkan på miljö?* SLU anser att frågan bör vara kvar eftersom vi inte kan visa vår indirekta miljöpåverkan.
 - Del 1, fråga 5: *Ändras från Vilka mål har myndigheten upprättat för de aktiviteter som har betydande påverkan på miljön? till vilken omfattning och för vilka aktiviteter med betydande direkt miljöpåverkan har myndigheten fastställt mål? Myndigheterna ska även beskriva sina miljömål:* SLU anser att denna ändring gör att miljöledningsarbetet i stort tar ett strategiskt kliv bakåt, då de som är miljöcertifierade kommer ha flera mål som inte redovisas, dvs blir merarbete att skilja på vilken del av miljöledningsarbetet som ska redovisas och vilken som inte ska redovisas.

- Del 1, fråga 7: *Redovisa hur väl målen har uppfyllts* ändras till *Redovisa hur väl målen har uppfyllts*: SLU anser att detta tillägg är bra och att miljömålsarbetet kan redovisas tydligare.
- Del 1, nya frågor: SLU anser att det är bra att rapporteringen kompletteras med frågor om årliga revisioner och frågor om myndighetens egen uppföljning av miljöledningssystem. Det är dock oklart vad man ska revidera emot när hänvisning till standard borttagen. För SLU:s del är det ytterligare ett exempel på att det kommer att skapa merarbete när vi ska sortera vilka avvikelser från våra interna revisioner som ska rapporteras (direkta) och vilka som inte ska rapporteras (indirekta)
- Del 2 (återkommande) *Ange hur komplett statistiken i fråga X. X bedöms vara (anges i procent)*: SLU anser att tillägget är bra men tveksamma hur det kan uppskattas på ett korrekt sätt.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av universitetsdirektör Martin Melkersson efter föredragning av miljöchef Johanna Sennmark vid avdelningen för service säkerhet och miljö. Vid framtagandet av remissvaret har även miljökoordinator Camilla Källman deltagit.

Martin Melkersson